

دبیرستان فردوسی تبریز در

تاریخ و فرهنگ ایران

هیئت مؤلفان:

حسین پورنجفقی، علی رزاقی، احمد عزیزی راد،
خیام علیزاده اقدم، نصرت الله نجفی، رحیم نیکبخت

دبیر مجموعه

دکتر علی اکبر رحمانپور

سرشناسه
عنوان و پدیدآور: دبیرستان فردوسی تبریز در تاریخ و فرهنگ و ایران/ هیئت مولفان
حسین پورنجفقی... {و دیگران}
مشخصات نشر: تبریز: ستوده، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۳۴۵ ص
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۵-۰۶۲-۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا: مختصر
یادداشت: هیئت مولفان حسین پورنجفقی، علی رزاقی، محمدعزیزی‌راد، خیام
علیزاده، نصرالله نجفی، رحیم نیکبخت.
موضوع: دبیرستان فردوسی (تبریز)
موضوع: آموزش و پرورش—ایران—تاریخ
مناسه افزوده: پورنجفقی، حسین
شماره افزوده: رحمان پور، اکبر، ۱۳۴۲-
شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۹۵۲۸۱

دبیرستان فردوسی تبریز در تاریخ و فرهنگ ایران

دبیر مجموعه

دبیر رحمان پور

چاپ: ۱۳۹۵

۲۰

تعداد صفحه: ۳۴۵

قطع: زیری

صحافی: پانز

چاپ: پرنیان

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک ۸-۰۶۲-۳۲۵-۶۰۰-۹۷۸

انتشارات ستوده، شماره ۲۵، خیابان آرک جدید، خیابان "سی"، تبریز

کدپستی ۵۱۳۷۷۸۷۷۱

تلفن ۳۵۵۶۷۸۱۸

فاکس ۳۵۵۵۲۴۵۸

E-mail: sotodeh.pub@gmail.com

فهرست مطالب

۹	مدیر کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی / جناب آقای جعفر پاشایی
۱۱	مدیر آموزش و پرورش ناحیه ۲ تبریز / آقای جعفر راستگوی
۱۵	دبیر اجرایی نهاد دانش و پژوهش / دکتر علی اکبر رحمان پور

۲۱	فصل اول: پیشینه آموزش در ایران
۲۲	پیدایش الفبا در میان ایرانیان
۲۴	آریاییان چگونه با کتابت آتش سدن
۲۶	آموزش در دوران سلطنت مادها
۲۹	آموزش در دوران هخامنشیان
۳۳	مراکز آموزش در دوره هخامنشیان
۳۵	آموزش در دوران اشکانیان
۳۶	آموزش در دوره سلسله ساسانی
۳۸	مراکز آموزشی دوره ساسانیان
۴۱	انواع خط در دوره ساسانیان
۴۳	آثار مکتوب باقی مانده از دوره ساسانیان
۴۴	اسلام در ایران
۴۶	آموزش در ایران بعد از ورود اسلام
۴۹	آموزش در عصر خلفای عباسی
۵۰	مراکز آموزشی در عصر خلفای عباسی
۵۱	دوره سامانیان و غزنویان
۵۴	مراکز آموزشی در دوره سلجوقیان و خوارزمشاهیان
۵۵	شکوفایی فرهنگ و ادب ایران در عصر ایلخانان
۵۸	فرهنگ و هنر در عصر تیموریان

۵۸	مدارس دوره تیموری
۵۹	انواع علوم در عصر تیموری
۶۲	مراکز آموزشی دوره آق‌قویونلوها
۶۳	آموزش و پرورش ایران در عهد صفویه
۶۶	آموزش نظامی در دوره صفوی
۶۷	عصر قاجار؛ رویارویی سنت و تجدد در صحنه آموزشی ایران
۷۰	در اندیشه آموزش دانش اروپایی
۷۳	سایه روشن‌های عصر ناصری
۷۴	دارالفنون تبریز
۷۹	فصل دوم: دبیرستان فردوسی تبریز؛ شناسنامه یک قرن بالندگی فرهنگی
۸۴	شرح حال لقمان ادهم؛ مژسب دبیرستان فردوسی
۸۷	وضعیت معارف آذربایجان در اوایل دهه ۱۳ شمسی
۹۱	تاریخچه دبیرستان فردوسی
۹۲	وضعیت فعلی بنای دبیرستان
۹۳	وجه تسمیه دبیرستان متوسطه محمدیه
۹۴	چگونگی تأمین دانش‌آموزان دبیرستان فردوسی در سال‌های نخست تشکیل
۹۶	مدرسه مأموریه، میزبان مدرسه متوسطه محمدیه
۹۷	چگونگی تشکیل دبیرستان فردوسی
۱۰۰	مراحل تدریجی ترقی دبیرستان
۱۰۲	دبیرستان فردوسی تبریز؛ خاستگاه شعر نو در ایران
۱۰۲	مدیران دبیرستان فردوسی
۱۲۵	معلمان معروف دبیرستان فردوسی
۱۳۹	ناظران و معاونان دبیرستان
۱۴۱	دبیرستان فردوسی و رقابت با دبیرستان البرز تهران
۱۴۳	کتابخانه غنی دبیرستان فردوسی
۱۴۶	آزمایشگاه دبیرستان فردوسی
۱۴۷	دبیرستان فردوسی، محملی برای انتشار جراید

فصل سوم: مشاهیر و کوشندگان دبیرستان فردوسی	۱۵۳
شخصیت‌های برخاسته از دبیرستان	۱۵۴
فصل چهارم: فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، هنری و ورزشی دبیرستان فردوسی	۱۸۵
مقدمه	۱۸۶
فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و ورزشی دبیرستان فردوسی در ادوار گذشته	۱۸۶
فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، هنری و ورزشی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی	۱۹۷
فعالیت‌ها: اجتماعی، فرهنگی، هنری و ورزشی شهدای مکتب دبیرستان فردوسی	۲۰۳
فصل پنجم: دبیرستان فردوسی در تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	۲۰۸
مدرسه محدوده و جنبش آریستان شیخ محمد خیابانی	۲۰۹
دبیرستان فردوسی مدرسه درکات	۲۱۴
نهضت ملی شدن صنعت نفت	۲۲۳
خرید اوراق قرضه توسط دانش‌آموزان	۲۲۹
انقلاب اسلامی و دبیرستان فردوسی	۲۳۱
شرح حال یوسف ناظری عنصرودی؛ حماسه ۲۲ بهمن ۵۷ تبریز	۲۳۷
فصل ششم: دبیرستان فردوسی در دوران دفاع مقدس	۲۴۲
حماسه ۸ سال دفاع مقدس پس از تأسیس نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران	۲۴۳
نقش دانش‌آموزان و فرهنگیان ایران در دفاع مقدس	۲۴۵
دبیرستان فردوسی در دوران دفاع مقدس	۲۴۹
دبیرستان فردوسی؛ پایگاه تحصیلی رزمندگان	۲۵۸
معرفی شهدای دانش‌آموز دبیرستان ماندگار فردوسی	۲۵۹
شهدای شاخص دانش‌آموز دبیرستان فردوسی	۲۷۰
انتظار شهدا از نسل‌های پس از خود	۲۸۳
فصل هفتم: دبیرستان فردوسی به روایت اسناد و تصاویر	۲۹۴
فهرست منابع و مآخذ فصل‌ها	۳۳۵

پیام مدیر کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

آذربایجان و شهر تبریز، در طول تاریخ با وجود مردمی فهیم، شجاع و مبارز، همواره مملو از فراز و نشیب‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و عرصه تحولات متعدد و پر دامنه ایران زمین بوده است.

با افتخاری توان اذعان نمود که تاریخ آذربایجان پس از اسلام، پر از برگ‌های زرین تحولات، فرهنگ، راه به تعالی است که در حوزه‌های متعدد رشد و توسعه فرهنگی، علمی، اجتماعی و اولین‌های بسیاری را به نام خود ثبت نموده است.

بدون تردید یکی از حوزه‌های درخشان در کارنامه توسعه آذربایجان شرقی، دیرینه توجه به علم‌آموزی و تربیت با ظهور مراکز آموزشی، دانشگاه‌ها و مدارس به شکل نوین در این استان به ریشه شهر تبریز، حتی قبل از تأسیس دارالفنون می‌باشد که نقش تاریخی رشیدالدین فضل‌الله، رشديه و باغچه‌بان در این راستا ستودنی است. می‌توان اذعان داشت که تأسیس مدارس رشديه در تبریز، مبدا شکل‌گیری مکتب تبریز در تاریخچه تعلیم و تربیت به شکل نوین در کشورمان گردید و مسیر توسعه و تعالی و فرهنگ این خطه را در مقاطع بعدی رقم زد. همچنین می‌توان از تأسیس دبیرستان فردوسی تبریز (محمديه سابق) در (سال ۱۲۹۵ شمسی) نام برد که به عنوان یک مرکز آموزشی و تربیتی در آن مقطع زمانی، همواره کانون اصلی مبارزات و نقش‌آفرین فعال در تحولات متعدد سیاسی، اجتماعی، علمی و فرهنگی شهر تبریز از انقلاب مشروطه تا دوران انقلاب اسلامی ایران و دفاع مقدس بوده است، و اکنون نمود زنده و تابلونی از تاریخچه تعلیم و تربیت و روند پویای آن در این استان قلمداد می‌گردد؛ طوری که بسیاری از دانش‌آموختگان و مدرسان دوره نخستین آن در دهه دوم قرن حاضر شمسی، در زمره اساتید بنام و خوشنام ایران درآمدند، و

البته مهم‌تر از همه این که از این دبیرستان بیش از یکصد دانش‌آموز و فرهنگی شهید عاشق ایران و اسلام تقدیم دفاع از خاک پاک میهن اسلامی گردیده است. اکنون که دستگاه تعلیم و تربیت استان آذربایجان شرقی در دولت تدبیر و امید، به پاس ارج نهادن به عمری فعالیت‌ها و تکاپوی تربیتی این خطه از میهن، مصمم به بزرگداشت یکصدمین سال تأسیس دبیرستان ماندگار فردوسی است، مایه بسی خوشحالی است که همزمان با بزرگداشت، اثر فاخر و ارزشمند «دبیرستان فردوسی تبریز در تاریخ و فرهنگ ایران» تدوین و در دسترس علاقمندان قرار می‌گیرد. گرچه لازم است برای مناسب‌اندن مفاخر و میراث ماندگار این دبیرستان تاثیرگذار، تلاش‌های مداوم و سالانه انجام گیرد.

در پایان لازم می‌دانم از مجموعه دست‌اندرکاران محترم، محققین، شورای نویسندگان و ویراستار محترم اثر حاضر و مدیریت محترم دبیرستان فردوسی تشکر و قدردانی نمایم.

با بهترین درودهای قلبی برای شما
و نیک‌ترین آرزوها برای فردایتان
جعفر پاشائی